

A pécsi Erzsébet Tudományegyetem Stomatológiai Intézetének története

History of the Institute of Dentistry of the Erzsébet University of Pécs

Dezső Krisztina könyvtáros-muzeológus

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont Történeti Gyűjtemények Osztály

dezso.krisztina@lib.pte.hu

Initially submitted Sept 15, 2020; accepted for publication Sept.28, 2020

Abstract

A pécsi Erzsébet Tudományegyetemen az 1920-as évektől voltak törekvések egy egyetemi fogászati rendelő létrehozására. Végül csak 1936-ra sikerült megvalósítani a Stomatológiai Intézet felállítását. Az intézet vezetője Oravecz Pál lett, aki a gyógyító munka mellett az egyetemisták oktatásában is részt vett, hetente tartott elméleti és gyakorlati órákat számukra. A rendelőben a helyi lakosság és a klinikák betegeinek ellátása mellett az egyetemisták fogászati szűrését és kezelését is végezték. A rendelő forgalma folyamatosan emelkedett, mintegy 26-féle fogászati, szájsebészeti beavatkozást és műtétet végeztek a munkatársak. Kifejlesztettek egy három egységből álló fogászati utazó rendelőt, melynek segítségével az intézettől távol is tudtak fogászati beavatkozásokat végezni. Az intézetben tudományos munka is folyt, Oravecz Pál és munkatársa, Kollár Lajos számos tudományos konferencián és előadáson ismertették eredményeiket. Oravecz Pál elévülhetetlen érdemeket szerzett az iskolafogászat művelése terén is.

Kulcsszavak: fogászat, stomatologia, Erzsébet Tudományegyetem, Pécs, Oravecz Pál

Keywords: dentistry, stomatology, Elizabeth University, Pécs, Pál Oravecz

A fogászat egyetemi oktatásának bevezetése csak a 19. század végére valósult meg Magyarországon. A budapesti egyetemen Iszlai József és Árkövy József munkássága kapcsán merült fel az igény előbb az oktatás megszervezésére a magánpraxisokon keresztül, majd az egyetem keretein belül is. A budapesti Egyetemi Fogászati Intézet Árkövy József elévülhetetlen érdemeinek eredményeként 1890-ben nyitotta meg kapuit.¹ A vidéki egyetemek közül elsőként a kolozsvári egyetemen 1890-ben Vajná Vilmos kezdi meg az oktatást, de csak 1913-ban Höncz Kálmán lesz az, aki önálló klinikát kap.² Az első világháború után Szegeden 1924 őszén kezdte meg működését az Egyetemi Fogászati Intézet. Debrecenben már 1921-től van fogászati rendelés, bár ez még nem az oktatás célját szolgálta, majd 1934-ben Csilléry András vezetésével nyitott meg a Stomatológiai Poliklinika, akkor még a Sebészeti Klinika keretein belül.³

Pécsett is több intézkedés történt a fogászat egyetemi oktatásának bevezetésére, melynek első lépcsőfoka egy egyetemi rendelőintézet megteremtése lett volna. Az Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Karának 1928. június 26-ai ülésén Neuber Ernő professzor – a kartól kapott megbízás alapján – előterjesztette javaslatát a fogászat oktatásának pécsi bevezetéséről, illetve egy fogászati rendelő felállításának lehetőségeiről. Neuber professzor a budapesti fogászati klinika igazgatójával, Szabó Józseffel, valamint a szegedi fogászati ambulancia vezetőjével, Hainiss Elemérrel konzultált az ügyben; segítségüket kérve a budapesti és szegedi példák megismeréséhez. Az előterjesztés szerint, „*ha eltekintünk*

¹ HUSZÁR 1965.149.

² HUSZÁR 1965.151.

³ HUSZÁR 1965.191.

a stomatologiai klinikától és megalégszünk egyelőre a szerényebb keretek között mozgó ambulanciával, úgy véleményem szerint, a fogászati ambulancia céljaira 5 helyiség volna elegendő. Tekintettel arra, hogy ezen helyiségekben nem csak a betegeknek gyógykezelését végeznék, hanem elsősorban tanítási munka is folya, feltétlenül szükségesnek tartom, hogy ezen helyiségekben 5-6 szék helyeztessék el. Természetesen célszerű volna ezen ambulatorium mellett egy vagy két olyan helyiséget is berendezni, amelyekben a fekvőbetegek volnának elhelyezhetők. Ha el is tekintünk a nagyobb koncepciójú szájműtétektől, az egyszerű foghúzásokkal kapcsolatban keletkezett baleseteknek elhelyezését egyrészt, másrészt kisebb fogászati műtétek elvégzését klinikailag csak úgy tartom elképzelhetőnek, ha a betegek számára néhány fekvőhely állana rendelkezésre. Szabó professor véleménye szerint technikai laboratórium már ilyen kezdetleges üzem mellett is csaknem nélkülözhetetlen. Fontosnak tartaná továbbá, hogy a laboratóriumnak állandó technikus is legyen, aki csak a klinikának, illetőleg ezen rendelésnek dolgozik.

A fogászati ambulanciának csak felállítása okozna nehézségeket, az üzembentartása a fentnevezett Urak véleménye szerint különösebb gondot nem okoz. Mert ez az üzem nemcsak a klinika és a tanítás céljait szolgálná és mozdítaná elő, hanem véleményük szerint feltétlenül rentábilisnak is mondható. Így a pesti fogászati klinika közönséges tömésért 3-4 pengőt számít, arany munkáért 24 pengőt. Ezek olyan összegek, amelyek a betegek nagy tömegei által könnyen fizethetők, a magánorvosok gyakorlatát nem sértik különösképpen és mégis elegendők ahhoz, hogy az üzem önmagát fenntartsa.

A legnehezebb kérdés a rendelő helyiségeknek a felállítása. Tagadhatatlan, hogy legideálisabb megoldás az volna, ha valamilyen klinika ezen helyiségeket az üzem rendelkezésére bocsájtaná. Sajnos ez a megoldás a pécsi klinikákon úgylátom keresztül nem vihető. Maguk a klinikák is, legalább is legnagyobb része helyszűkével küzd. És ha a klinikákon a fekvőhelyekben nincs is hiány, a mellék helyiségeknek a száma az, amely sok esetben kívánni valót hagy hátra, ezek a helyiségek volnának pedig azok, amelyek a fogászati ambulancia felállítása szempontjából különösképpen jönnének szóba. Részemről két megoldási lehetőséget látok. Az egyik mód az volna, hogy az ambulancia vezetésével megbízott orvos helyiséget bérelne, amelyben a fogászati ambulanciát állítaná fel. A másik lehetőség, hogy erre a célra egy megfelelő házat venne meg az egyetem.⁴

A fogászati ambulancia személyi kérdéseiben, a vezető kiválasztásában, a kar szintén Szabó József professzort kérte fel arra, hogy folytasson tárgyalásokat a szoba jöhető személyekkel.

A következő tanév szeptemberében Entz Béla számolt be arról, hogy a rendelő létrejötte érdekében folytatott tárgyalások jó ütemben haladnak, és sikerrel kecsegtetnek.⁵

1929. június elsején a fogászati rendelő és klinika felállításának ügyében ankétet tartottak, melyen részt vettek az Erzsébet Tudományegyetem, a minisztérium és a fogorvosi szakma képviselői is. Többek között Magyary Zoltán miniszteri tanácsos, Csilléry András miniszteri biztos, Szabó József egyetemi tanár, Sturm József, a Fogorvosok Egyesületének elnöke, Grosch Károly miniszteri osztálytanácsos.⁶

1930-ban Csilléry András a fogászati ügyek miniszteri biztosa a fogászat tanulásának kötelezővé tétele és egy sztomatologiai klinika felállítása tárgyában iratot intézett a karhoz. Az ügy sürgősségére való tekintettel különbizottság alakult, melynek tagjai Entz Béla, Ángyán János és Neuber Ernő professzorok voltak.⁷

Pár hónap elteltével, 1930 júniusában számolt be Entz Béla a bizottság munkájáról, a folytatott tárgyalásokról. A klinika megteremtésének alapfeltétele, hogy a város vásároljon egy erre alkalmas házat.

⁴ PTE EL VIII. 105. a. 1927/28. tanév VI. rendkívüli ülés 1928. jún. 26. 15. pont.

⁵ PTE EL VIII. 105. a. 1928/29. tanév I. rendkívüli ülés 1928. szept. 28. 60. pont.

⁶ PTE EL VIII. 105. a. 1928/29. tanév VI. rendkívüli ülés 1929. jún. 21. 9. pont.

⁷ PTE EL VIII. 105. a. 1929/30. tanév VII. rendes ülés 1930. márc. 21. 28. pont.

Sajnos az erre vonatkozó tárgyalások nem vezettek eredményre, nem sikerült a várossal megállapodni.⁸ A következő tanév decemberében már eredmény született a rendelő elhelyezésével kapcsolatban, hiszen Pécs szabad királyi város határozatában vállalta a megfelelő helyiség átengedését: „*Tudomásul vesszük, hogy a központi fogászati rendelő felszerelését az Országos Társadalombiztosító Intézet díjmentesen bocsátja rendelkezésre és hogy a rendelő összes személyzeti kiadásait a m. kir. Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Kara vállalja, illetve ezen személyzetet a rendelő céljaira bocsátja, abban az esetben, ha a város közönsége a rendelő céljaira szükséges helyiségeket díjmentesen átengedi.*”⁹

A Dulánszky utcában (ma Vargha Daruján utca) található tanári lakóház földszinti 3. számú négyszobás lakását, és a 4-es lakás két lakószobáját adták át a rendelő céljaira, 1931. augusztus 31-től 3 évre díjmentesen. Az átalakítás költségeit a város viselte 780 pengő értékben.¹⁰

Az 1931/32-es tanév decemberében még mindig az átalakítás munkálatai folytak. A város folyamatosan sürgette a rendelő megnyitását és az építkezési munkálatok befejezését. „*Pécs szab. kir. város polgármestere azzal a kéréssel fordul az orvostudományi dékánhoz, hogy a tanári lakóház földszinti helyiségeiben központi fogászati rendelőintézet elhelyezésével kapcsolatban megkezdett és hónapok óta tartó átalakítási munkálatok minél előbb befejeztessenek, egyfelől azért, hogy az ott lakó professzorok nyugalma biztosított legyen, másfelől azért, mert a szóban lévő épületnek az építési vállalkozótól való ideiglenes átvételét addig nem lehet eszközölni, ami a vállalkozóra nézve érzékeny anyagi veszteséget jelent [...]*”

*A fogászati rendelő helyiségeiben az átalakítási, valamint a víz-gáz és villanyszerelési munkák már a kora ősszel befejeztettek és hogy a végleges befejezés, vagyis a parkettázási munkák elodázkodtak, annak az volt az oka, hogy igen kívánatosnak mutatkozott, hogy a rendelőhelyiségek központi, úgynevezett étagefűtést nyerjenek, ami nemcsak hygienikus, hanem gazdasági szempontból is nagyjelentőségű [...]*¹¹ A korszerűbb fűtési rendszer kiépítéséhez még 2000 pengőre volt szükség, amit a dékán a betegápolási alap terhére engedélyezett is. Ezért felkérte Kőszeghy Gyula építésszert a munkálatok elvégzésére, aki ígéretet tett arra, hogy karácsonyra elkészül az új fűtési rendszer.¹²

A vezető személyére vonatkozó tárgyalásokról Neuber Ernő számolt be. Két jelölt neve merült fel: Horváth Lajos magántanáré, valamint Sturm József kormányfőtanácsosé. A kar képviselői 7:5 szavazati arányban a Horváth Lajossal kapcsolatos tárgyalások megkezdését támogatták, ha ez nem vezetne eredményre, akkor Sturm Józseffel kell egyeztetni.¹³

1932 áprilisában még folytak a tárgyalások Horváth Lajossal, aki nem adott végleges választ, hogy vállalja-e a fogászati rendelő megszervezését. Második jelöltként ekkor már nem Sturm József, hanem Ledniczer Sándor, a budapesti fogászati klinika tanársegédje szerepelt.¹⁴

A kar következő, rendes ülésén, 1932. június 7-én Neuber Ernő beszámolt a Horváth Lajossal és Ledniczer Sándorral folytatott megbeszélésekről, melyek eddig eredménytelenek voltak. Ezért a tanács döntése alapján újabb tárgyalásokat kell indítani az eddig szóba került fogászatokkal. A másik nagy probléma hogy a város sürgeti a rendelő mielőbbi felállítását, ha ez nem következik be, a felajánlott helyiségeket kénytelen az egyetem visszaadni. A kultuszminisztérium a személyi igényeket sem tudja pénzzel támogatni, csak a dologi szükségletekhez tud hozzájárulni kb. 15-20.000 pengővel.¹⁵

⁸ PTE EL VIII. 105. a. 1929/30. tanév IX. rendkívüli ülés 1930. jún. 21. 36. pont.

⁹ PTE EL VIII. 105. a. 1930/31. tanév VII. rendkívüli ülés 1931. jún. 8. 21. pont.

¹⁰ PTE EL VIII. 105. a. 1930/31. tanév VII. rendkívüli ülés 1931. jún. 8. 21. pont.

¹¹ PTE EL VIII. 105. a. 1931/32. tanév IV. rendes ülés 1931. dec. 11.12. pont.

¹² PTE EL VIII. 105. a. 1931/32. tanév IV. rendes ülés 1931. dec. 11.12. pont.

¹³ PTE EL VIII. 105. a. 1931/32. tanév IV. rendes ülés 1931. dec. 11.12. pont.

¹⁴ PTE EL VIII. 105. a. 1931/32. tanév VIII. rendes ülés 1932. ápr. 15. 34. pont.

¹⁵ PTE EL VIII. 105. a. 1931/32. tanév X. rendes ülés 1932. jún. 7. 30. pont.

A vita után Ángyán János professzor azt a javaslatot tette, hogy mivel a kar és a kormány a személyi, dologi és fenntartási költségek minimumát sem tudja megajánlani, ezért nincs biztosítva a működés feltétele, adja vissza a kar a felajánlott helyiségeket a városnak a nehéz gazdasági helyzetre hivatkozva. A javaslatot 10:2 arányban leszavazták.¹⁶

1932 szeptemberében újabb levél érkezett a pécsi polgármestertől, melyben ismét sürgeti a rendelő legrövidebb időn belüli megnyitását, ellenkező esetben a helyiségek eredeti állapotába visszahelyezését és lakásokként való értékesítését fogja követelni.¹⁷

1932 novemberében Neuber Ernő ismét beszámolt a személyi kérdésekkel kapcsolatos ügyekről. Tárgyalások folytak Horváth Lajos magántanárral, Ledniczer Sándor egyetemi tanársegéddel, Hattyasy Dezső egyetemi tanársegéddel, Sturm József magyar királyi egészségügyi főtanácsossal és Rozs István pécsi fogorvossal. A kar elhatározza, hogy a rendelőintézetet, mint önálló intézetet óhajtja létesíteni, úgy, hogy a sebészeti klinika igazgatójának ellenőrzése alatt álljon. A fogászati rendelőintézet vezetőjéről akkor fog döntést hozni, ha az összes számba jövő jelölt eddigi működéséről, tudományos munkásságáról és egyéb tekintetbeveendő dolgairól részletes, véleményes jelentést kap a bizottságtól.¹⁸

A bizottság egy hónap múlva, 1932 decemberében tett jelentést a tárgyalások állásáról. A jelentés két lehetséges jelöltet nevezett meg: Rozs István pécsi fogorvost, akinek van orvosi gyakorlata, kívánalmi minimálisak, de nincs tudományos munkássága. A második jelölt Hattyasy Dezső budapesti egyetemi tanársegéd, kinek értékes tudományos munkássága van, de Budapestről kell ide költöznie. A bizottság fél, hogy nem fogja anyagilag megtalálni azt, amit remélt, nem lesz elég a praxis a megélhetéséhez.

Mansfeld Géza szerint Rozs nem fogorvos, csak OTI kezelőorvos, és szerinte a vezető kiválasztásánál elsődleges az legyen, milyen a tudományos munkássága. Ezért Rozs szerinte nem jöhet szóba. Marad Ledniczer Sándor és Hattyasy Dezső, mint jelölt. A szavazáson a jelöltek a következő szavazatokat kapták: Hattyasy nyolc, Rozs kettő, Ledniczer egy, továbbá két szavazólap üres volt. A kar ezek alapján felterjesztést küldött a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba, melyben kéri Hattyasy Dezső kinevezését.¹⁹

1933 februárjában a polgármester ismét sürgette a rendelő megnyitását, kéri, hogy a kar nyolc napon belül adjon tájékoztatást az ügyben. A kar válaszában kitért arra, hogy már csak a minisztérium személyi ügyben történő döntésére, valamint a felszerelésekre megígért pénzre várnak.²⁰

1933 februárjában a kar Duzár József javaslatára Johan Bélához fordult, hogy Pécsen, mint egészségügyi mintavárosban létesítendő vándor-iskola fogászat intézményének vezetője legyen az, aki az egyetemi fogászati rendelőt is vezeti majd.²¹ Johan Béla válaszelevelében támogatta a javaslatot.²²

A következő tanév elején, a kar 1933. szeptember 22-ei ülésén ismertették a VKM 1932/1933. IV. sz. rendeletét, mely tudomásul vette, hogy a kar az ambulatorium vezetőjének személyéről határozatot hozott. Azonban kérte, hogy mielőtt az üzembe helyezés ügyében véglegesen állást foglal, tájékoztassa az egyetemi tanács a személyzeti kérdésekről, az alapfelszerelés és üzemben tartás kérdéseiről, valamint küldjön a kar részletes költségvetést.²³

Az ülés következő részében a fogászati rendelőintézet felállításának előkészítésével megbízott bizottság jelentését olvasta fel Neuber Ernő.²⁴ Eszerint a létesítménynek inkább klinikaszerűnek, mint

¹⁶ PTE EL VIII. 105. a. 1931/32. tanév X. rendes ülés 1932. jún. 7. 30. pont.

¹⁷ PTE EL VIII. 105. a. 1932/33. tanév I. rendkívüli ülés 1932. szept. 23. 25. pont.

¹⁸ PTE EL VIII. 105. a. 1932/33. tanév III. rendes ülés 1932. nov. 18. 22. pont.

¹⁹ PTE EL VIII. 105. a. 1932/33. tanév III. rendkívüli ülés 1932. dec. 13. 4. pont.

²⁰ PTE EL VIII. 105. a. 1932/33. tanév VI. rendes ülés 1933. febr. 17. 18. pont.

²¹ PTE EL VIII. 105. a. 1932/33. tanév VI. rendes ülés 1933. febr. 17. 19. pont.

²² PTE EL VIII. 105. a. 1932/33. tanév VIII. rendes ülés 1933. ápr. 17. 14. pont.

²³ PTE EL VIII. 105. a. 1933/34. tanév I. rendkívüli ülés 1933. szept. 22. 31. pont.

²⁴ PTE EL VIII. 105. a. 1933/34. tanév I. rendkívüli ülés 1933. szept. 22. 31. pont.

ambulatoriumnak kellene lennie. Az eredeti elképzelés szerint 2-3 helyiségből állna, valamint a legalapvetőbb felszereléssel rendelkezne. Az intézmény a kezdeti segítséget követően el tudná tartani önmagát. Azonban a minisztérium által megígért 15.000 pengőből csak az alapfelszerelés volna beszerezhető, de az újabb számítások alapján ez az összeg ma már (1933-ban) 30-35.000 pengőre emelkedne. A személyzet a következőkből állna: vezető, tanársegéd, szolga, kisasszony, technikus, takarítónő. A személyzet fizetése 8200 pengő lenne évente. Az egyetem jelenlegi anyagi helyzetében sem a felszerelés beszerzésének megnövekedett anyagi terheit, sem a személyzet **fizetésének biztosítását nem tudja vállalni.** „A bizottság többek hozzászólása után arra a meggyőződésre jutott, hogy a fogászati kiképzés szempontjából bármennyire is kívánatos és nagyjelentőségű volna a fogászati ambulancia felállítása, a mai válságos és nehéz viszonyok között, amikor a régi intézmények fenntartása is nagy gondokat hárít nemcsak az államra, hanem mindazon közegekre, akik ezen intézmények vezetésével és ellátásával meg vannak bízva, egy újabb intézmény beiktatását, ami csak a többi már meglévő intézmények rovására volna fenntartható és üzembehelyezhető, nem tarja keresztülvihetőnek.”²⁵

A döntésről értesítették a minisztériumot is: a kar az ambulatorium létesítését teljesen lehetetlennek tartja, a tervet a mostani viszonyok között elejti. Ezek alapján a Hattyasy Dezsővel kapcsolatos előterjesztést is tekintse tárgytalannak a minisztérium. Pécs szabad királyi város polgármesterét is értesítik a fogászati rendelő megnyitásának elvetéséről, és tudatják vele, hogy nem tart igényt az egyetem a tanári lakóházban kialakított helyiségekre.²⁶

A fogászati rendelőintézet és klinika felállításának terve lekerült a napirendről. Az 1936/37-es tanévben Pékár Mihály az, akinek javaslatára²⁷ ismét tárgysorozatba vette az orvoskar tanácsa a fogászati klinika felállításának lehetőségeit. Pekár beadványában nyomatékosan rámutat, hogy az ún. kis klinikai szakmák tanításának létesítése és fejlesztése mennyire eminens szükséglete a karnak és érdeke az egyetemnek. Szerinte a kis klinikumok között szükséglet és a létesítés lehetőségét tekintve első helyen szerepel a sztomatológiai rendelés megvalósítása. Ennek meg lehet teremteni a tárgyi és személyi lehetőségeit is. E téren járható és követendő útnak tartja a debreceni orvostudományi karnak azt az eljárását, hogy a sztomatológiai rendelés vezetésére szakelődöt hívott meg.

Az egyetemi tanács szerint a klinika megteremtésének feltétele, hogy ne rójon a többi klinika számára anyagi megterhelést. Előkészítő bizottság alakult, melynek tagjai: Pekár Mihály, Neuber Ernő professzorok és Gorka Sándor, a kar dékánja.

A következő kari tanácsülésen a bizottság azzal a javaslattal állt elő, hogy a kar bízta meg szakelődői minőségben a fogászat elemeinek előadásával Oravec Pál kórházi rendelőfőorvost, volt egyetemi tanársegédet. A kar elfogadta a javaslatot, és Oravec Pált megbízta azzal a feladattal, hogy az 1936/37. tanév második felében az orvostanhallgatóknak a **Fogászat elemei, gyakorlatokkal** címen heti 3 órában tartson előadást. Neuber Ernő az általa igazgatott sebészeti klinikán tanterem, gyakorlati helyiség, szükséges taneszközök és tancélos betegek felhasználását engedélyezte.²⁸

²⁵ PTE EL VIII. 105. a. 1933/34. tanév I. rendkívüli ülés 1933. szept. 22. 31. pont.

²⁶ PTE EL VIII. 105. a. 1933/34. tanév I. rendkívüli ülés 1933. szept. 22. 31. pont.

²⁷ PTE EL VIII. 105. a. 1936/37. tanév II. rendes ülés 1936. szept. 25. 49. pont.

²⁸ PTE EL VIII. 105. a. 1936/37. tanév III. rendes ülés 1936. okt. 23. 21. pont.

1. kép - Oravecz Pál (Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Fotógyűjtemény)

Miután a személyi kérdések rendeződtek, ismét felmerült a klinika elhelyezésének problémája. Pékár Mihály javaslata alapján a Pécs, Rákóczi út 14. szám alatt álló zsidó szeretetházát kívánja az egyetem megvásárolni és átalakítani a klinika céljaira. Kérvényt nyújtott be a kar minisztériumhoz, melyben kérték, hogy engedélyezzék a Kürt és Homok utca sarkán álló, egyetemi tulajdonú telek eladását, és a befolyt pénzből a zsidó szeretetház megvásárlását.²⁹ Ez a terv azonban a későbbiek folyamán nem valósult meg, egy magánháznál béreltek helyiségeket a rendelőintézet céljaira.

Közben megérkezett a kultuszminisztériumi jóváhagyás is Oravecz Pál kinevezése ügyében.³⁰ Az újonnan kinevezett szakelőadó 1937. április 10-én délután tartotta meg a Sebészeti Klinika előadótermében első fogászati előadását *Összehasonlító dentális anatómia* címmel. Az előadáson megjelentek a pécsi orvostudományi tanári testület tagjai Gorka Sándor dékán vezetésével, Szabó József a budapesti sztomatológiai klinika igazgatója, Csilléry András a debreceni, Göllner Lajos a szegedi fogászati rendelő vezetője, képviseltette magát a magyar királyi honvédorvosi tisztikar, a Magyar Fogorvosok Országos Egyesülete és Pécs város képviselői.³¹

Az előadás előtt Gorka Sándor dékán e szavakkal üdvözölte a megjelenteket és az előadót: „*Dr. Oravecz Pál kórházi főorvos urat van szerencsém első beköszöntő előadása alkalmából üdvözölni, hallgatóságunknak bemutatni és munkájához fakultásunk nevében minden jót, nagy sikereket és gazdag eredményeket kívánni és az Isten segítségét kérni.*

Nem hallgathatom el, hogy munkája nehéz lesz, mert – sajnós – egyelőre berendezett és felszerelt külön fogászati intézet még nem állhat rendelkezésére. Töretlen úton, verejtékes fáradozással kell az eredményes tanítás és tudományos bűvárkodás külső feltételeit fokról-fokra előrehaladva szívós munkával megszereznie [...] Gondoljon csak arra a nagy küzdelemre, amelyek Dr. Nedelkó Dömétől kezdve Dr. Árkövy József és Dr. Szabó József professzorok harcoltak végig a budapesti egyetemen addig, amíg a mai budapesti Stomatológiai Intézet élén a hazai fogászat nagyhírű tudós vezetőjével Dr. Szabó József professzor Öméltóságával mostani formájában kialakult. Mindig gondoljon Napóleon híres mondására, hogy dicsőségesebb és felemelőbb szegénységből a maga erejéből feltörő nemzetség alapító nemes ősnék, mint a kiharcolt és megszerzett dicsőségbe beleszülető és mindent csak öröklő utódnak lenni.”³²

²⁹ PTE EL VIII. 105. a. 1936/37. tanév IV. rendes ülés 1936. nov.27. 20. pont.

³⁰ PTE EL VIII. 105. a. 1936/37. tanév VII. rendes ülés 1937. febr. 19. 7. pont.

³¹ PTE EL VIII. 105. a. 1936/37. tanév IX. rendes ülés 1937. ápr. 23. 25. pont.

³² SZABÓ é.n. 2.

Ekkor indult meg a szervezőmunka az egyetemi sztomatológiai intézet létesítésére. Az elméleti oktatás mellett meg kellett teremteni a megfelelő feltételeket a gyakorlati oktatás végzéséhez is. Oravecz Pál már 1937 áprilisában kérvényezte, hogy a fogászati kollégium gyakorlati részének előadásához szükséges berendezési tárgyak és műszerek beszerzésére 2500 pengőt adományozzanak.³³

A rendelő elhelyezésének problémája még mindig nem oldódott meg. Az intézetnek az egyetem saját épületeiben megfelelő helyet biztosítani nem tudott. Felmerült, hogy az irgalmas rend által felszámolt fogászati ambulatorium eszközeit jutányos áron meg tudná vásárolni az egyetem, esetleg a rendelő korábbi helyiségeit pedig bérbe vennék a rendtől. A rend azonban nem kívánta még bérlet formájában sem átengedni a helyiségeket az egyetemi rendelő részére.³⁴ Így a kultuszminisztérium anyagi támogatásával egyelőre egy magánháznál béreltek és alakítottak át helyiségeket a rendelő céljára (Pécs, Ferenciek »ma Ferencesek« utcája 33. I. emelet). Az előkészítő munkálatok befejeztével a megnyitásra ünnepélyes keretek között 1938. március 21-én került sor. Az új intézet a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem Stomatológiai Intézete nevet kapta, a Neuber Ernő által vezetett Sebészeti Klinika keretein belül működött. Megbízott vezetője továbbra is Oravecz Pál lett, mint szakelőadó, aki a *Fogászat gyógy- és kórtana* elméleti, valamint a *Fogextractio műtettana* gyakorlati előadások tartását vállalta, heti két, illetőleg egy órában. Az orvostanhallgatók ekkor tanrendi kényszer nélkül hallgathatták a tárgyat.

2. kép – A pécsi Stomatológiai Intézet épülete a Ferencsek utcájában, a rendelőt az első emeleten helyezték el (Oravecz Pál (1941): Jelentés a pécsi m. kir. Erzsébet Tudományegyetem Stomatológiai intézetének első 3 évi működéséről. *Fogorvosi Szemle* 34.:8. 215.)

Ekkor került az intézethez Kollár Lajos, előbb, mint díjtalan tanársegéd (1938. április 1-től),³⁵ majd 1940 februárjától mint X. fizetési osztályú tanársegéd³⁶ dolgozott a sztomatológiai intézetben.

³³ PTE EL VIII. 105. a. 1936/37. tanév IX. rendes ülés 1937. ápr. 23. 37. pont.

³⁴ PTE EL VIII. 105. a. 1937/38. tanév I. rendes ülés 1937. szept. 10. 10. pont.

³⁵ PTE EL VIII. 105. a. 1937/38. tanév VII. rendes ülés 1938. szept. 18. 27. pont.

³⁶ PTE EL VIII. 105. a. 1939/40. tanév V. rendes ülés 1940. jan. 19. 8. pont.

Oravecz Pál 1938 áprilisában kérvényezte magántanári képesítését. Kérvényének bírálói, Neuber Ernő és Pekár Mihály támogatták a folyamat elindítását.³⁷ A magántanári szóbeli értekezleten Pekár Mihály két kérdést tett fel: 1. *Általános megbetegedések stigmái a gyermekfogazaton*; 2. *A fogszú (caries denties) prohylacisa*. Utána Neuber Ernő *A bölcsességfog kibújásának zavarai és állcsonttörések gyógyítása* témakörben faggatta a jelöltet. Végül Scipiades Elemér *A terhesek fogromlásának genesis*e című kérdéssel fejezi be a szóbeli értekezletet. A kar sikeresnek minősítette a válaszokat, egyhangúlag támogatták a jelöltet, azaz Oravecz Pált nyilvános próbaelőadásra bocsátják.³⁸ A próbaelőadást pár nap múlva, 1938. november 23-án *A dentalis eredetű focalis infectio* címmel tartotta. Az előadás alapján a kar magántanárnak nyilvánította a jelöltet.³⁹

Oravecz Pál 1939-ben az Erzsébet Tudományegyetem Stomatológiai Intézetének első évi működéséről tett jelentése már egyértelműen sikeresnek mutatja az intézet felállítását mind a betegellátás, mind az oktatás tekintetében. Az intézet elhelyezése és felszerelése szerények, de az igényeknek meg tudnak felelni:

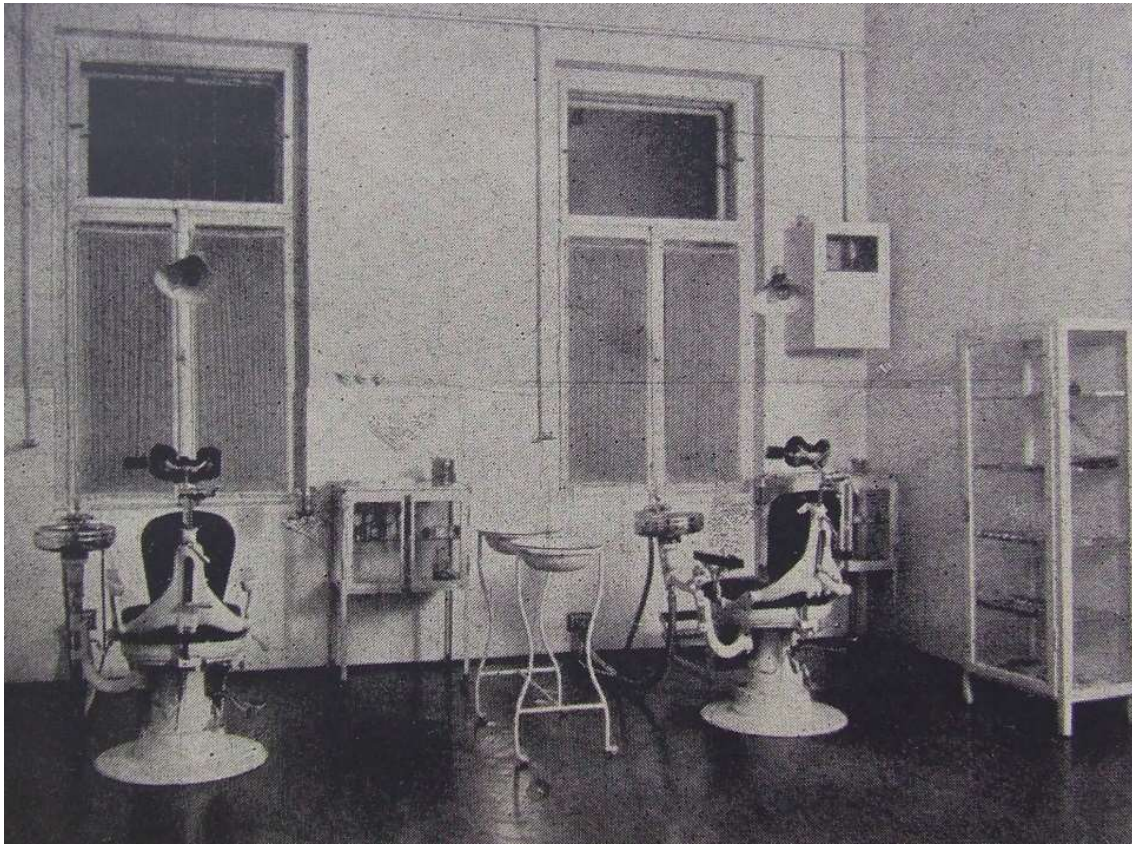
„Az Intézet helyiségei elég tágasak mai betegforgalmunk és szakoktatásunk részére. Váróhelyiségünkben egyidőben kb. 25-30 beteg ülve várakozhat. Innen nyílnak a betegfelvételi és extractiós szoba, tehát az ú.n. ambulancia, két fogászati székkal felszerelve, továbbá konzerváló (fogtömés) dolgozó, szintén két munkahellyel; innen nyílik még a kis orvostechnikai laboratórium két munkahellyel. Az orvostechnikai laboratórium mellett nyert lakószobát a bent lakó altiszt is. Ambulanciánkkal szorosán összefügg a sterilizálólhelyiség, melyben gőzelnyelős, nagyobb típusú sterilizátor és hideg-melegvizes kimosó van felszerelve. Az ambulancia mellett elhelyezett műtőben a mindennapi rövid narkózisok számára műtőasztalunk, steril dobozaink vannak, gyógyszer-, fehérnemű-, kötszerszekerényünk és diathermiás készülékünk. A műtőből nyílik fogászati röntgen laboratóriumunk, sötétkamrával felszerelve és az orvosi öltöző (orvosaink és extractiós gyakorlatra bejáró medikusok részére). Konzerváló dolgozónkból nyílik a kis konzultáló helyiség, megfelelő műszerekkel és pihenővel felszerelve. Összes rendelőlhelyiségeink külön-külön hideg-melegvizes mosdókkal vannak ellátva és mindazon berendezési tárgyakkal és eszközökkel felszerelve, melyeket a tökéletes betegellátás szükségessé tesz. Munkahelyeink száma tehát: 8. (5 fogászati szék, 1 röntgen-szék, 2 technikai laboratóriumi dolgozóhely). Berendezés alatt áll: szakkönyvtárunk és a tanítás célját szolgáló múzeumunk, melyek tökéletessé tétele elsősorban a megfelelő anyagi eszközökön múlik.”⁴⁰

³⁷ PTE EL VIII. 105. a. 1938/39. tanév II. rendes ülés 1938. okt. 21.19. pont.

³⁸ PTE EL VIII. 105. a. 1938/39. tanév III. rendes ülés 1938. nov. 18.16. pont.

³⁹ PTE EL VIII. 105. a. 1938/39. tanév II. rendkívüli ülés 1938. nov.23. 6-7., 11. pont.

⁴⁰ ORAVECZ 1939.194–199.

3. kép - Fogászati ambulancia a pécsi Stomatológiai Intézet rendelőjében (Oravecz Pál (1941): Jelentés a pécsi m. kir. Erzsébet Tudományegyetem Stomatológiai intézetének első 3 évi működéséről. *Fogorvosi Szemle* 34.:8. 216.)

Az első év folyamán több adományt is kapott az intézet, mely főképpen az oktatási munkát volt hivatva segíteni, hiszen a kezdetekkor még nem rendelkezett önálló könyvtárral az intézmény. Az alapot Oravecz Pál saját könyveinek átengedésével megteremtette, melyek már az első év folyamán nagylelkű adományok gyarapítónak tovább. Máthé Dénes és Csilléry András fogászati témájú könyveket és folyóiratokat adományozott az intézet részére. Az egyetem orvoskari jegyzőkönyvei szerint az adomány mintegy öt mázsa súlyú volt.⁴¹ Salamon Henrik szintén könyveket és muzeális tárgyakat, Seni Laura folyóiratokat ajándékozott az intézmény számára. Neuber Ernő a sebészeti klinika raktárából több felszerelési tárgyat adott az intézetnek.⁴²

Az intézet létszáma az első évben a vezető mellett egy díjtalan tanársegédi, egy asszisztensnői állásból, valamint egy műszaki altisztból és egy takarítóból állott. A betegellátásban segítséget kaptak a sebészeti klinikától, ahol az extraorális röntgenfelvételek készültek, használhatták a klinika aszeptikus műtőjét, valamint a kötszerek és textilek sterilizálását is ott végeztették el. A szövettani vizsgálatokat az egyetemi kórbonctani intézet, a vérképvizsgálatokat a belklinika laboratóriuma készítette el az intézet számára. Mivel az intézet fekvőbetegosztállyal még nem rendelkezett, ezért a betegeket a sebészeti klinikán, valamint a gyermekklinika sebészeti osztályán helyezték el, de a szakkezeléseket a sztomatológiai intézet végezte el.⁴³

⁴¹ PTE EL VIII. 105. a. 1937/38. tanév VII. rendes ülés 1938. márc. 18. 33. pont.

⁴² ORAVECZ 1939. 202.

⁴³ ORAVECZ 1939.199.

A beteganyag elsősorban az rendelőben jelentkező szegény sorsú, rászoruló betegekből került ki. De ellátták a többi egyetemi intézetből átirányított betegeket, ill. poliklinikai rendelés formájában a többi klinika fekvőbetegeit is, a pécsi városi iskolafogászat komplikáltabb eseteit, elvégezték az egyetemi hallgatók fogászati vizsgálatát és kezelését a tanév elején. Megkeresésre operáltak és kezeltek betegpénztári tagokat is.⁴⁴

Oravecz Pál 1941-ben íródott beszámolójában részletes munkastatisztikát⁴⁵ ad a három év folyamán végzett beavatkozásokról. Az intézet betegforgalma az első évben, 2014, a második évben 2758, a harmadik év folyamán 3585 fő volt. Ebből járó beteg 2003, 2742, illetve 3563 fő volt. A kezelésekből jelentős részt tettek ki a foghúzások, melyet végeztek helyi érzéstelenítéssel, bódítással, illetve érzéstelenítés nélkül is (kb. 10–15% volt az érzéstelenítés nélküli beavatkozás aránya). A foghúzások száma a következőképpen alakult: az első évben 1803, a második évben 2457, a harmadik évben 2665 ilyen beavatkozást végeztek. Egyéb fogászati műtétek és beavatkozások közül mintegy 26-féle különböző műtét és kisebb fogászati beavatkozás történt a rendelőben; a gyökérkezelésektől, az állcsontműtéteken át, a plasztikai beavatkozásokig. A műtéti beavatkozások száma az első három esztendőben így alakult: az első évben összesen 215, a második évben 356, a harmadik évben már 445 műtétet végeztek. Szájszanálást 11, 27, illetve 44 alkalommal végeztek évenként. A konzerváló kezelések száma is jelentős volt: az első évben 489, a második évben 1038, a harmadik évben 1324 volt a különböző fogtömések száma. A legnépszerűbb tömőanyag az amalgám és a szilikát volt, de minden évben néhány arany és rézamalám tömést is készítettek. A fogpótlások főleg kaucsukból, de ezüstből és aranyból is készülhettek. A fekvőbeteg forgalom jóval kisebb volt, mint a rendelő járóbeteg-forgalma, 11,16, illetve 30 fekvőbeteget láttak el a különböző klinikákon (sebészeti klinikán, gyermeksebészetben és a rádiumintézetben) az első három év során a fogászati rendelő orvosai. A kezelt betegek között jelentős számban fordultak elő az egyetem hallgatói, akik az év eleji szűrés után a kezelést is az intézetben tudták végeztetni. Az szűrésben részt vett egyetemi hallgatók száma az első évben 217, a második évben 202, a harmadik évben 178 volt, a kezelt hallgatók száma 178, 154, illetve 138 fő volt. A hallgatók fogászati szűrésének eredményeit Kovács Árpád fogszakorvos, egyetemi gyakornok 1941-ben a *Fogorvosi Szemle* című lapban tette közzé. A szűrés eredményeként megállapítja, hogy feltűnően kevés az ép fogazató hallgató (3–7%), és igen magas a korábban semmilyen kezelésben nem részesült hallgatók aránya is (12%), valamint igen sok szuvasodott foggal találtakoztak, hallgatók mintegy 44%-ánál.⁴⁶

Természetesen tudományos munka is folyt az intézetben, Oravecz Pál és Kollár Lajos több tudományos előadást tartottak az első három év folyamán: a Magyar Orvosi Nagyhét keretében, a Magyar Fogorvosok Országos Egyesületében, a Magyar Gyermekorvos Társaságban, a pécsi egyetem tudományos szakosztályában, a pécsi „Ad Astra” tudományos egyesületben, a kaposvári orvosok tudományos szakosztályában, a budapesti Népegészségügyi Múzeumban, a rádióban stb. A tudományos előadások nagy részét tanulmány formájában szakfolyóiratokban meg is jelentették.⁴⁷ Oravecz Pál a tudományos munka mellett nagy gondot fordított a preventív és felvilágosító munkára, hiszen szerinte e nélkül nem lehet egészséges fogazató nemzedéket nevelni. Szívesen közölték felvilágosító és népszerűsítő írásait a nem szakmai folyóiratok is. Készített egy fogászati propaganda filmet Szabó József professzorral közösen. Gyermekek számára írt, öt versszakos *Kis vers a fogakról* című kedves poétáskodását elemi iskolai olvasókönyvbe

⁴⁴ ORAVECZ 1939.199.

⁴⁵ ORAVECZ 1941a. 218–221.

⁴⁶ KOVÁCS 1941. 227.

⁴⁷ ORAVECZ 1941a. 213–214.

szánta, sőt, ennek trükkfilm változatát is részletesen kidolgozta, néma és hangos filmre egyaránt. Német minta alapján ajánlotta, hogy mivel a gyermekek a skandált versikék szövegét megjegyzik, ezt is érdemes felhasználni a fogápolás népszerűsítésére. Kiadásra került az általa szerkesztett *Előadások a gyermekfogászat és az iskolafogászat köréből* című előadás-gyűjtemény is (1935-ben).⁴⁸

4. kép - Kollár Lajos munka közben (Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény Fotógyűjtemény)

Az intézet vendégkönyvének tanulsága és Oravecz Pál beszámolója alapján több jeles hazai egyetem és a fogorvos szakma képviselői tettek az első év folyamán hivatalos látogatást Pécsen, többek között Szily Kálmán kultuszminiszter, Johan Béla belügyi államtitkár, Grosch Károly minisztériumi osztályfőnök, Fülei Szántó Endre és Molnár Andor minisztériumi tanácsosok, a város részéről Horváth István főispán és Makkay István polgármester.⁴⁹

1939-ben kapta meg az intézet a szakorvosképzés jogát, az egy időben felvehető orvosok számát 15 főben szabva meg. A képzésre jelentkezett orvosok száma 4–6 fő között mozgott az első években. Ugyanekkor nevezték ki Oravecz Pált az Országos Szakorvos Képesítő Bizottság rendes tagjává, és kapta meg a szakorvos vizsgáztatás jogát. A továbbiakban a kiképzett szakorvosokból szervezte az intézet orvoslétszámát.⁵⁰ Így természetesen a dolgozói létszám emelkedik: egy vezető magántanár, egy díjas tanársegéd, egy ösztöndíjas gyakornok, három szakorvosjelölt dolgozott ekkor már az intézetben. Mivel gazdasági okokból az asszisztensi létszámot bővíteni nem lehetett, bevezették az asszisztensnők ingyenes fél éves képzését, akik tanulmányi idejük alatt, délelőtti elfoglaltsággal az orvosok melletti munkát is

⁴⁸ MÉREI é.n. 4.

⁴⁹ ORAVECZ 1939. 202.

⁵⁰ MÉREI é.n. 3.

ellátták.⁵¹ 1941-ben már állandó jelleggel hat asszisztensnő-jelölt dolgozott az intézetben.⁵² A munkahelyek száma is gyarapodott, sikerült egy szomszédos lakás bérlésével megnövelni a rendelő alapterületét, így a harmadik év végén már 12 fogászati széken tudták ellátni a betegeket. Ehhez járult még az orvostechnikai laboratórium két munkaszéke is. Az eszközpark is bővült egy Ultraderm rövidhullámú készülékkel, valamint egy autokláv sterilizáló apparátussal⁵³

Saját fejlesztésű eszköz volt az a hordozható klinikai-kórházi fogászati felszerelés, amellyel a klinikákon fekvő betegek ellátását tudták biztosítani.⁵⁴ A klinika összeállított külön e célra három fadobozt, melyben a szükséges felszereléseket, műszereket, gyógyszereket és kötszereket könnyen át lehetett szállítani a beavatkozás helyszínére. A felszerelést úgy állították össze, hogy elektromos árammal, de annak hiányában anélkül is el tudják végezni a kezeléseket. A három doboz tartalma a következő volt: 1./ extractio, szájszűrés, érzéstelenítés felszerelése, 2./ konzerváló fogászat, állcsonttörés kezelésének műszerei, 3./ szétszedhető, lábbal hajtható fűrőgép.

5. kép – Hordozható extractiós fogászati felszerelés (Oravecz Pál (1941): Fogorvosi beavatkozások a betegágyánál. Hordozható klinikai-kórházi fogászati felszerelés. *Fogorvosi Szemle* 34.:8. 233.)

A sztomatológia iránt az orvostanhallgatók részéről jelentős érdeklődés mutatkozott. A beiratkozott hallgatók aránya az első három év mindkét félévében 50 körüli számot mutatott.⁵⁵

⁵¹ MÉREI é.n. 3.

⁵² ORAVECZ 1941a. 215.

⁵³ SZABÓ é.n. 3.

⁵⁴ ORAVECZ 1941b. 232–234.

⁵⁵ ORAVECZ 1941a. 221.

Az 1940/41-es tanévtől kötelező tárgyként kívánták bevezetni a fogászatot az új egyetemi tanulmányi rend életbelépésével (végül a háborús események nem tették lehetővé a reformterv bevezetését). Ez a pécsi intézetre is jelentős többletfeladatokat rótt volna. Ezért az orvoskar szükségesnek találta, hogy az intézet vezetője több időt töltsön az sztomatológiai intézetben.⁵⁶ Az eddigi gyakorlat szerint Oravecz, mint intézetvezető csak egy napot töltött hetenként Pécsen, nem számolta fel budapesti praxisát sem, hiszen a pécsi intézet vezetésért mindezidáig díjazást nem kapott. Az orvoskar képviselőjével, Berde Károllyal történt tárgyalások után Oravecz hajlandónak mutatkozott feladni budapesti praxisát és Pécsre költözni. Feltétele az volt, hogy mint az intézet megbízott vezetője VII. fizetési osztályú főorvosi állásba jutva pécsi megélhetését biztosítottan láthassa.⁵⁷

1943-ban Csilléry András, a debreceni sztomatológiai intézet vezetőjének javaslatát vitatta meg az orvosi kar tanácsi testülete, miszerint a sebészet kötelezően hallgatandó négy féléve közül egy legyen fül-orr-gégebetegség és fogszájbetegségek kór- és gyógytana együttes hallgatása, és ez rendes sebészeti félévnek számítson. Egyetlen feltétel az legyen, hogy az első orvosi szigorlattal rendelkeznie kell a hallgatónak. Neuber Ernő, aki ismerteti az indítványt, támogathatónak tartja az ötletet, annál is inkább, mivel egyre nagyobb az érdeklődés a kisebb sebészi szakmák, így a fogászat iránt is. Javasolja, hogy a tanrendet e szerint módosítsák, azaz a 9. vagy 10. félévben a sebészet helyett egy féléven át a fül-orr-gégebetegségek kór- és gyógytana, valamint a fog- és szájbetegségek kór- és gyógytana előadások (heti 4,5 órában) együttes hallgatása egy rendes sebészeti félévnek számítson. Csilléry második javaslata a gyakorlati időre vonatkozott. A harmadik orvosi szigorlat letételéhez szükséges volt 10 hónapi orvosnövendéki gyakorló időt letölteni, többek között 2 hónapot sebészetből, melyből egy hónap urológiai, illetve fül-orr-gége osztályon is eltölthető volt. Javasolja, hogy debreceni mintára fogászati osztályon is eltölthető legyen ez a gyakorlat. A második javaslatot a kari tanács elveti, mivel szerintük kevés gyakorlati haszonnal járna ez a rendszer; a hallgatók legfeljebb a foghúzás technikáját tudnák elsajátítani. Ángyán János szerint a nem jó a gyakorlati idő elaprózása, mert ez az alapoktatást károsíthatja, a fogászat szerinte inkább a posztgraduális orvosképzéshez tartozik.⁵⁸

Az intézet vezetőjének főorvossá való kinevezése még mindig nem kapott minisztériumi szentesítést, így Oravecz Pál Pécsre költözése is eltolódott. A kari tanács többször tárgyalja az ügyet,⁵⁹ melyhez végül a minisztériumi beleegyezés is megérkezett 1944 tavaszán, melyben Oravecz Pált klinikai főorvossá nevezték ki.⁶⁰ A rendelet alapján az intézetet vezető főorvosnak a következő követelményeknek kellett eleget tennie:

- A kar határozata értelmében állandó lakhelye Pécs legyen.
- Közvetlen főnöke a sebészeti klinika mindenkori igazgatója.
- Az ő hozzájárulásával választhatja meg munkatársait.
- Az anyagbeszerzéseket az ő engedélyével eszközölheti.
- Kötelessége a fog- és szájbetegségek ellátása.
- Kötelessége a szakorvosképzésben az orvosokat segíteni, azok munkáját irányítani.

⁵⁶ PTE EL VIII. 105. a. 1939/40. tanév V. rendes ülés 1940. jan. 19. 9. pont.

⁵⁷ PTE EL VIII. 105. a. 1939/40. tanév VI. rendes ülés 1940. febr. 23. 19. pont.

⁵⁸ PTE EL VIII. 105. a. 1942/43. tanév VII. rendes ülés 1943. márc. 19. 18. pont.

⁵⁹ PTE EL VIII. 105. a. 1942/43. tanév IX. rendes ülés 1943. máj. 28. 41. pont; PTE EL VIII. 105. a. 1942/43. tanév VI. rendkívüli ülés 1943. jún. 25. 4. pont.

⁶⁰ PTE EL VIII. 105. a. 1943/44. tanév IX. rendes ülés 1944. máj. 24. 5. pont.

- Joga van a sebészeti klinika laboratóriumát, könyvtárát és felszerelését tudományos kutatásaiban felhasználni.
- Joga van a beteget a klinika igazgatójának hozzájárulásával szükség szerint a sebészeti klinikára felvenni.

Oravecz Pál végül 1945-ben költözött csak le Pécsre. A következő évben a kar egyetemi nyilvános rendkívüli tanári cím elnyerésére terjeszti fel: „Nagy szorgalommal és páratlan agilitással szervezte meg egyetemünkön a stomatológiai intézetet, azt vezeti és az intézet állandóan emelkedő munkamennyisége és a többi klinikákkal való kollaborálása is azt igazolja, hogy ott érdemes, hozzáértő orvosi munka folyik. A betegellátáson kívül az intézet munkakörében a medikusok gyakorlati oktatása, szakorvos-képzés és orvosi továbbképző tanfolyamok is szép eredménnyel szerepelnek.

Meg kell említenünk, hogy dr. Oravecz mindezen munkásságát nagy ambícióval és hozzáértéssel végzi és 23 éven át végezte minden anyagi ellenérték nélkül, díjtalanul orvosi tanító és gyógyító munkáját a budapesti egyetem klinikáin és Pécsen.

Tudomásunk szerint dr. Oravecz Pál magántanárrá történt habilitálása óta derekas tudományos munkásságot is fejtett ki és szakközleményeinek száma és azoknak a szakkörök részéről történt elismerése is érdemesé teszi őt arra, hogy az alábbi javaslatot tegyük [...] hogy Karunk őt az egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címmel való kitüntetésre javaslatba hozza.”⁶¹ 1946-ban a köztársasági elnöktől meg is érkezik a kinevezés.

Az 1946/47-es tanévtől ismét változott a tanterv. Lajos László ismertette a tanácsülésen a fogászat kötelező hallgatása és a szigorlati tárgyak közé való felvételének kapcsolatos jelentését.⁶² A fogászatot felvett hallgatók száma jelentős, a háború előtt félévenként átlag 50, a háború után már kb. 100, a jelenlegi félévben (1946/47. 1. félév) már 150 fő. Az orvosképzés reformtervezetében a 9. félévben kötelező tárgyként szerepel a fogászat heti 3 órában elméleti, s heti három órában gyakorlati képzéssel. Javasolja, hogy a kötelező fogászati képzést az 1946/47. tanév második félévétől vezessék be. A kar elfogadta a javaslatot, melyet a VKM 30.534/1947.VI. sz. leirata is megerősít, miszerint a fogászat tárgy beleértve a fogászati műtéttant is, az 1946/47. tanév második félévétől a klinikai tárgyakat hallgató orvostanhallgatók részére egy féléven át heti öt órában hallgatásra kötelező tárgynak minősítendő.⁶³

1947 tavaszán önálló fogászati tanszék felállításáról dönt az egyetem vezetősége, melynek irányításával ismét Oravecz Pált bízták meg.⁶⁴ 1948. május 14-én nevezték ki egyetemi nyilvános rendes tanárrá,⁶⁵ és ezzel egy időben megbízást kapott a sebészettől különvált önálló stomatológiai klinikán az igazgatói teendők ellátására is, melyet 1962-ben bekövetkezett haláláig gyakorolt. De ez már a fogászati klinika történetének egy új fejezete, hiszen az az önállóvá vált Pécsi Orvostudományi Egyetem keretein belül, megváltozott viszonyok között működött tovább.

Irodalom

HUSZÁR György (1965): A magyar fogászat története. Budapest, 1965.

⁶¹ PTE EL VIII. 105. a. 1944/45. tanév VIII. rendkívüli ülés 1945. júl. 25.12. pont.

⁶² PTE EL VIII. 105. a. 1946/47. tanév II. rendes ülés 1946. okt. 25.11. pont.

⁶³ PTE EL VIII. 105. a. 1946/47. tanév VI. rendes ülés 1947. febr. 28.10. pont.

⁶⁴ PTE EL VIII. 105. a. 1946/47. tanév IX. rendes ülés 1947. máj. 23. 3. pont; PTE EL VIII. 105. a. 1946/47. tanév X. rendes ülés 1947. jún. 27.16. pont.

⁶⁵ PTE EL VIII. 105. a. 1947/48. tanév X. rendes ülés 1948. jún. 25. 2. pont.

KOVÁCS Árpád (1941): A pécsi egyetem I. éves hallgatói fogvizsgálatának eredményei. *Fogorvosi Szemle* 34.8. 223–228.

MÉREI Eszter (é.n.): *Oravec Pál*. [Kézirat.] Pécs, é.n.

ORAVECZ Pál (1939): Beszámoló a pécsi m. kir. Erzsébet tudományegyetem Stomatologiai Intézetének első évi működéséről. *Fogorvosi Szemle* 32.5. 194–199.

ORAVECZ Pál (1941a): Jelentés a pécsi m. kir. Erzsébet Tudományegyetem Stomatologiai intézetének első 3 évi működéséről. *Fogorvosi Szemle* 34.8. 213–222.

ORAVECZ Pál (1941b): Fogorvosi beavatkozások a betegágnál. Hordozható klinikai-kórházi fogászati felszerelés. *Fogorvosi Szemle* 34.8. 228–243.

SZABÓ Imre: *A Fogászati Klinika története*. [Kézirat.] Pécs, é.n.

Levéltári források

Pécsi Egyetemi Levéltár PTE EL VIII. 105. a. Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Kar tanácsülési jegyzőkönyvei